

Het Parool

Kunstenaarscollectief RAAAF: 'Geef jong talent tijdelijk toegang tot die enorme zee van leegstand'

Zes kunstenaars(duo's) en instellingen zijn genomineerd voor de Amsterdamprijs voor de Kunst 2022, de grootste cultuurprijs van de hoofdstad. Kunstenaarscollectief RAAAF maakt kans in de categorie Werk van het jaar. 'Met onze kunstwerken zijn we graag de kanarie in de kolenmijn.'

Kees Keijer 17 september 2022, 03:00

 Bewaren

 Delen

Er staan zo veel gebouwen in Nederland leeg, terwijl kunstenaars zitten te springen om werkruimte. Dat moet anders kunnen, bedachten filosoof Erik Rietveld (53) en beeldend kunstenaar Ronald Rietveld (49). De broers werken sinds 2006 samen als RAAAF. In 2010 maakten ze *Vacant NL*, de Nederlandse inzending op de biënnale van Venetië. Ze lieten tienduizend lichtblauwe miniatuurgebouwen van blauw schuim door de ruimte zweven. Elk gebouw stelt een leegstaand publiek gebouw in Nederland voor.

RAAAF is genomineerd voor hun installatie [Black Water](#), die vorig jaar honderden bezoekers trok op Zeeburgereiland. Daar staan drie enorme silo's die al vijftien jaar niet meer gebruikt werden. Ze waren van 1982 tot 2006 onderdeel van de rioolwaterzuivering van de stad. Erik: "Alle poep en plas van elke Amsterdammer, rijk en arm, bekend en onbekend, kwam er uiteindelijk terecht."

Bezoekers konden alleen of met z'n tweeën in de pikdonkere silo kruipen. Aanvankelijk was men volledig gedesoriënteerd en hoorde men alleen de echo van waterdruppels. Later bleek er meer te zien. Op een gegeven moment werd de skyline van de stad door een gaatje op de binnenwand geprojecteerd, zonder technische hulpmiddelen. De hele silo was een camera obscura en een ruimte voor contemplatie.

Wat kenmerkt jullie werk?

Ronald: "Het gaat altijd om werk dat specifiek gemaakt wordt voor een locatie, meestal in de publieke ruimte. Ze raken aan maatschappelijk urgente vraagstukken zoals klimaatverandering of oorlog."

Erik: "*Black Water* vond plaats in een leegstaand gebouw. De potentie van leegstand is iets waar we al jaren mee bezig zijn. Gebouwen van de overheid staan gemiddeld vijf jaar leeg. We houden een pleidooi om die tijd te benutten voor kennis en ontwikkeling van jong talent uit de kunsten en wetenschappen. Geef ze tijdelijk toegang tot die enorme zee van leegstand."

Ronald: “We doen ook veel met ‘vertrouwde vreemden’ in de publieke ruimte. Hoe kun je sociale cohesie bevorderen door middel van ruimtelijke interventies? Hoe kun je zorgen dat mensen uit verschillende sociaal-culturele groepen – die elkaar normaal gesproken niet zo snel zouden tegenkomen – elkaar toch kunnen ontmoeten en een zekere vorm van vertrouwdheid opbouwen? Dat gaat over gedeelde fascinaties en interesses. Het maakt niet uit wat je achtergrond is, op een koude herfstavond spreekt een kampvuur iedereen aan. We proberen natuurlijk iets neer te zetten wat ook beeldend tot de verbeelding spreekt.”

Wat betekent Amsterdam voor jullie?

Ronald: “Het is echt onze stad. Het Amsterdamse nachtleven heeft veel invloed gehad op ons denken in totaalervaringen, waarbij alle zintuigen worden aangesproken. Met ons werk scheppen we ook elke keer weer een nieuwe zintuiglijke wereld, die bovendien uitnodigt tot reflectie.”

Erik: “Amsterdam biedt ademruimte. Juist omdat de stad door de sterke groei van het toerisme steeds drukker zal worden, is het belangrijk om die ademruimte vast te houden. De leegstaande gebouwen in de stad hebben daarvoor een enorme potentie. Dat is wat we mensen ook met *Black Water* wilden laten ervaren. Het contrast tussen de hectiek enerzijds en de duisternis en stilte anderzijds. In het kunstwerk kom je echt even in een andere wereld en kun je tot jezelf komen. Een bezoeker zei bijvoorbeeld: ‘Met hulp van een psycholoog ben ik herstellende van een ernstige burn-out. Ik zou elke dag naar *Black Water* willen gaan om te detoxen van alles’.”

Hoe is het om als broers samen te werken?

Erik: “Wat bijzonder is, is dat we elkaar daardoor heel goed aanvoelen. We zijn complementair.”

Ronald: “En we hebben aan een half woord genoeg. Je kunt ook inhoudelijk hard tegen elkaar zijn zonder dat er gezeik ontstaat. Er is duidelijkheid.”

Jullie hebben ook een bunker langs de A2 doorgezaagd als kritiek op het monumentenbeleid. Nu staat de bunker op de werelderfgoedlijst van Unesco.

Erik: “Op het moment van doorzagen was de bunker een gemeentelijk monument. Het duurde vijf jaar om de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed ervan te overtuigen dat het een goed idee is om een monument door te zagen. Dat dit kunstwerk meer tot de verbeelding spreekt dan het puur behouden van zo’n historisch object.”

Ronald: “Later werd het een rijksmonument. Inmiddels is het Unesco Werelderfgoed, als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.”

Wat doen jullie over vijf jaar?

Ronald: “We gaan door met de onderwerpen waar we ook in 2006 al door gefascineerd waren, kunstwerken die raken aan thema’s als klimaatverandering, historisch beladen erfgoed en de potentie van leegstand. Dat zijn de lange lijnen die doorlopen, al zijn de projecten telkens anders. Met onze kunstwerken zijn we graag de kanarie in de kolenmijn. We gaan niet met een thema aan de slag omdat het toevallig hip is.”

Erik: “Het gaat om hedendaagse kunst die voor iedereen toegankelijk is in publieke ruimtes. Dat is over vijf jaar nog precies hetzelfde.”

Het prijzengeld van de Amsterdamprijs bedraagt 35.000 euro. Wat gaan jullie ermee doen als jullie winnen?

Erik: “We gaan gewoon door met onze langetermijnambities. Het is urgent dat er plekken komen voor jonge kunstenaars en wetenschappers, omdat zij door hun verbeeldingskracht een nieuwe blik kunnen bieden op al die maatschappelijke issues die op dit moment spelen.”